

Martin Roberts:

Európa története (1789-1914)

Az ipari forradalom és a liberalizmus kora

Magyar fordításban jelent meg egy angol történész tanár középiskolai tankönyve – és ez igazán örvendetes! Az Akadémiai Kiadó 1992-ben jelentette meg Roberts első kötetét, majd az új év ajándékként (immár 6%-os ÁFA-val meghintve) a második kötet, *Az új barbárság kora? (1914-1973)* is a könyvesboltokba került.

Igen, örvendetes, hisz a magyar középiskolai történelemoktatás sok zúrral élte (éli) meg a rendszerváltást. Amit hangoztatni szoktak, hogy nincs új, egységes történelemkönyv – jelen sorok írója szívből reméli, hogy nem is lesz. Új és új sorozatok látnak napvilágot, szerzőik néhány ívnyi terjedelemben ígérnek a magyar (és európai) történelem problémás korszakainak kielégítő ismertetését, míg a középiskolás szinten tényleg jól használható Glatz szerkesztette „Magyarok Európában” sajnálatos módon befejezetlen maradt.

Ilyen körülmények között nagy haszon, hogy Roberts műve magyarul megjelent. Remek, oldott stílus teszi rendkívül olvashatóvá a kötetet; való igaz: a szerző tudta, hogy kiknek írja a könyvét – így szerencsésen elmaradnak a szürke, egy formára megszervezett mondathalmazok. (Bár lehet, hogy ez a fordítónak köszönhető.) Az író nagy hangsúlyt helyez a statisztikai adatokra (a népesség alakulása, háborús kiadások, az ipar és a mezőgazdaság aránya, termelési adatok), és viszonylag kevesebb évszámmal fűszerezi olvasóját. Talán éppen ezért nem ártott volna egy időrendi áttekintést nyújtani a mű végén, ez azonban sajnos kimaradt. (Lehet, hogy az angol középiskolai kronológiának is M. Roberts a szerkesztője...) Lenyűgöző a kép- és kevésbé lenyűgöző a térképanyag. A szerző könyved alaposítással ismerteti a politikatörténetet, és a nagy egyenlőségek élettrajzával próbálja kiszínesíteni a korrajzot. A kö-

zépiskolások által „rizsának” tekintett valóság, tudomány, technika, életmód, művészet-fejezetek nagyon jól sikerültek, ezek teszik igazán érthetővé a XIX. század reformjának mibenlétét. Roberts igaz hazafi módjára nagyvonalúan elkerüli azokat a tágakat és eseményeket, amelyek az angol történelem számára nem bírtak (bírnak) meghatározó jelentőséggel. Így, ha az az érzésünk támad, hogy erről az Európátérképről például Magyarország szőrén-szálán hiányzik (mert az Osztrák-Magyar Monarchiáról írt három sommás bekezdés a semminél egy fokkal sem több), nem biztos, hogy a mi sejtésünk téves...

A szerző kötetének végén, rendkívül alapos bibliográfiát nyújt olvasóinak. E mellé a magyar kiadó – mondjuk, az Atlasz sorozat eddig megjelent két kötetének (középkori Európa, Róma) mintájára – magyar nyelvű irodalmat is elhelyezhetett volna. Nem valószínű, hogy a magyar középiskolások E. Hobsbawnt vagy A.J. Toynbee-t rövidesen eredetiben fogják olvasni.

Ígényes könyvet tart a kezében az olvasó. A kötetnek minden esélye megvan arra, hogy borítójának élénk színével és tiszteletreméltó súlyával nem csupán egyensúlyelosztó legyen a könyvespolc egyik oldalán.

Feltéve, ha valaki megveszi! Nem hinném, hogy létezik Magyarországon olyan középiskola vagy középiskolai történelemtanár, aki tankönyvként használhatná ezt a kitűnő munkát. Mert igaz, hogy túlvagyunk a tankönyvek árforradalmán, de 1200 Ft-ot adni (ennyi a két kötet ára) nem is egészen egy év tananyagáért – ez azért nagyon sok! Jogosan sóhajthat fel a „kedves szülő”: az is boldog, aki iskoláztatja a gyermekét Magyarországon!

Nagy Tamás